

MONOGRAFIES D'ART

(PINTURA)

D. CARLES

PER

JOSEP PLA

1928

Edicions JOAN MERLI
Galeries Laietanes, Corts, 613
BARCELONA

D. CARLES

MONOGRAFIES D'ART

(PINTURA)

D . C A R L E S

PER

JOSEP PLA

1928

Edicions JOAN MERLI
Galeries Laietanes. Corts, 613
BARCELONA

R.42.377

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1900

LIBRARY

1900

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

D. Carles

Nascut l'any 1888 al carrer de Bilbao, d'una família de comerciants, l'història del pintor Domènec Carles és, personalitzada, l'història del corrent artístic d'aquests últims anys. Començà per afició a l'Acadèmia Baixas, escola d'artistes ben educats, casa especialitzada en contrallums. Després dibuixà a Sant Lluc. Les idees essencials, quan començà, ja eren establertes. Roma havia perdut, a conseqüència del triomf dels impresionistes el ceptre mundial de l'art que havia passat a París. A Barcelona En Cases i en Russinyol reforçats posteriorment per En Nonell i En Canals, havien fet donar el tomb a les coses. Hom llegia Baudelaire i Verlaine, Poe i Oscar Wilde. Llotja havia caigut en el descrèdit que encara li dura. Es començava a parlar de Cézanne. S'havia imposat una concepció del món completament antiacadèmica que hom procurava embellir amb el reflexe o la nostàlgia de les coses de París. Es per això que es pot dir que allà on realment D. Carles començà, fou al Paral·lel, la sucursal més africana de Montmatre però sucursal «tout de même». Madrid, però, per l'extremada joventut de llavors comptava probablement més que ara i és per això que al Prado, Carles ha fet còpies de Goya i de Tintoretto. Envià, àdhuc, jove-níssim, un quadre a l'Exposició de Madrid que Brull rebutjà i que Nonell – ens diu el pintor amb una satisfacció

visible --defensà i imposà. Aquest primer contacte amb Nonell esperonà el pintor i accelerà potser la seva marxa a París, viatge que feu amb els seus amics Vayreda, Monegal i Mallol. Era l'any 1910.

En aquell moment, Carles ja tenia les seves idees, que si no he comprès malament es podrien formular d'aquesta manera: en primer lloc calia anar contra la disciplina; després calia pintar de conjunt. Anar contra la disciplina volia dir donar vida, emocio a la tela, posar-li un moment de sensibilitat expansionada. Desentrotllant aquesta idea hi trobariem l'explicació de tota l'obra de D. Carles. En el reposat fluid de l'activitat dels nostres artistes Carles és dintre de la seva manera una nota turbulenta, níviosa, apassionada. La serenitat, en el pensament dels nostres pintors, és com l'anar en tartana. En els començaments costa d'enquibir-s'hi però si hom té la fortuna de trobar algun sot de carretera el cos s'amoïlla perfectament, és ja un séc profund i hom s'adorm amb una cara beata. Hom es repeteix amb una benigna tenacitat. Carles malgrat estar en possessió — com no importa qui — d'una manera, és en aquest món una excepció. Sota la sumptuositat de la seva matèria que el fa l'hereu més afortunat d'Isidre Nonell, hi palpita una inquietud continuada, una voluntat de recerca insaciable. Davant de l'espectacle enganyós de les formes i dels colors de la vida, Carles fa l'efecte d'un perenne il·lús. El seu mot és el de Delacroix embriagat per la paleta: pintar, pintar *et tampus pour les défauts*.

En la seva segona idea (pintar de conjunt) ens hi ha semblat veure una doble postulació. En primer lloc hi

ha la convicció de què els pintors haurien de fer la pintura d'encàrrec. (La pintura de cavallet, ens diu el pintor una mica sarcàstic, aquest art decoratiu per conductores...) La pintura d'encàrrecs suposa una visió superior de la Ciutat. Caldria el jardí, el carrer, la plaça, la casa esplèndida i confortable — és dir la conjunció del senyor, de l'arquitecte, del jardiner i del decorador. En un món semblant el pintor hi tindria — i avui això és impossible d'imaginar a Barcelona — el seu paper precís i determinat. Col·laboraria, en la seva esfera, a construir una obra de conjunt admirable. Partint d'aquestes idees que són absolutament respectables i tenen una base de sentit comú considerable, s'arriba a la conclusió, certament, que la pintura no és més que un art decoratiu diem-ne superior per salvar el descrèdit del que s'anomena «art decoratiu». Però el cert és que no hi ha pas res en el pensament d'aquest pintor que s'oposi a aquesta terminologia. Carles és l'home més tancat i reaci per les teories. Es per això que tota la seva carrera és insensible a les especulacions que aquests últims anys han aclaparat els elements més nobles de la pintura.

Els bodegons, les natures mortes, aquests troços de tela que capten la vida en silenci, han estat durant quinze anys un camp de batalla terrible. Hom ha volgut enquadrar coses vives en fórmules extravagants i completament estranyes a l'art. La realitat per un cantó, els valors temperamentals per l'altre, han estat sotmesos a manipulacions grotesques per tal de substituir-les per valors mecànics. Davant d'aquesta ofensiva no solament ha quedat completament indiferent

sinó que—com acabem de veure—ha defensat idees que tenen en el seu aparent anacronisme un aire de magnífica novetat.

—Què es proposa segons vós—li demanem—la pintura i el pintor?

—Es proposen—em respon sense dubtar—crear un art agradable.

Es la mateixa resposta de Matisse arribada per un camí diferent. Es probable, en efecte, que sigui la tradició realista de la pintura catalana el que hagi allunyat a D. Carles de teories i de sistemes filosòfics aplicats al fenomen de l'art. Potser aquesta tradició comporta fins i tot un gust de la limitació personal i la joia de conèixer les pròpies forces, això és, un suprem bon gust. En la seva carrera hi trobem elements que ens confirmen el que acabem de dir. A través de les seves teles hi veiem la preocupació d'educar la visió de les coses i de posar un cert ordre—sense estrafer ni refredar res—a tota aquella complexitat de problemes que engloba sintèticament la paraula *ofici*. Així, surten de les seves mans, apretats i inflats de vida, els seus inoblidables bodegons. Llur sensibilitat personalíssima d'il·lusionat dona a les seves teles aquella incomprendible nota de turbulència vital que tenen.

La mateixa seguretat la trobariem en la qüestió del mestratge, tant difícil avui de resoldre per un pintor.

—Quins són—li demanem—els pintors que us agraden més?

—El Greco, Velazquez, Goya—ens respon ràpid. També per ser molt lluny i diferent de nosaltres el diví Fra-Angèlic. En el Greco «hi és tot». Velazquez té, junt

amb la més gran profunditat, un equilibri superior. Goya, que és la quinta essència de l'intuïció, és enlluernador, màgic. De Goya m'agrada inclús la literatura filosòfica i popular dels «Capricis».

Direu el que voldreu però no es pot pas negar a la gent el dret de tenir raó. Jo almenys no em veig pas amb cor de demanar-los-hi res més.

Amb aquestes premises no és pas estrany que Carles es posés de bon principi en el primer rengle dels nostres pintors. Es segurament un dels pintors més sumptuosos, més severament elegants, més confortables de la nostra època. Els seus bodegons, les seves roses trèmules i palpitants de vida, els fons densos, sensuals, treballats o resolts amb la simple gràcia d'una digitació lleugera, coloquen l'obra d'aquest pintor en el pla de les realitzacions més reixides. Les seves teles, són com calius de foc lent, com flames de vibració silenciosa sobre cendres tèbies d'una cegadora intensitat. Sense deixar d'ésser mai el que és — pintor en el sentit més literal de la paraula — és sempre de bon to, és agradable, és senyor. Si fos possible imaginar-lo col·laborant amb totes aquelles persones que intervenen en la formació d'una casa, podria arribar a ésser prodigiós.

Però la seva fórmula «pintar de conjunt» també vol dir una altra cosa. És tota una doctrina de la pintura en sentit estricte, això és, de la pintura de cavallet. Vol dir que la pintura ha d'ésser única i exclusivament pictòrica i que el quadre s'ha d'aguantar per la pintura que conté. «A l'arribar a París — ens diu — vaig veure l'obra de Renoir i vaig adonar-me que el que feia aquell home era el que volia fer jo quan agafava els pinzells». La

confesió de la tendència és clara. La orientació excel·lent, encara més. Però la verdadera posició de la pintura ens la diu el mateix artista amb la seva franquesa i el seu llenguatge ràpid i una mica trencat; «Hi ha — diu — dues menes de pintors, els que pinten, els que els sembla, com en Mir, i altres que pinten d'ofici. Aquest fou el cas de Martí i Alsina. Aquí té cinquanta duros — li deien — i pinti'ns aquests colomets. I ell els pintava.»

Admirable sinceritat! Pensem-hi i veurem que Carles té raó. Car la pintura no és un art de teories sinó un art de resultats. De París estant enviava articles a «La Veu de Catalunya». I bé: és això el que defensa des de múltiples punts de vista. Posteriorment ha escrit una mica a tot arreu i el que diu és sempre una variació d'aquest mateix tema. Quan s'ha passat dels infantilismes de la teoria es pot veure clara la solidesa de la posició. I en tot cas arguments en contra només en poden donar els esperits sistemàtics. Quan el Sr. Pujols digué a Carles que la seva llibertat el portaria per força a haver d'admirar a Gaudí, l'artista quedà una mica pa'at. Tothom tenia raó; el Sr. Pujols creient que la llibertat artística porta al monstruós i al còsmic; Carles en la seva estranyesa donant per suposat que l'enormitat de la naturalesa ve corregida per les lleis — més fortes que tots els cànons — del seu bon gust i de la seva personalitat.

Així s'arriba a haver de constatar que Carles té de la llibertat tots els elements positius. Car, i aquest és el cas dels millors impresionistes, el gust de la matèria en brut i de les formes infinites es troba temperat pel temperament posat del pintor. No és aquesta l'explicació

de l'impressionisme francès? Mireu els seus paisatges. N'ha pintat, malhauradament, massa pocs. Alguns dels suburbis de Barcelona, altres d'Olot, diverses marines. Malgrat la raresa d'aquestes obres podem tenir un coneixement clar de les qualitats de realística comprensió que caracteritza aquest pintor. És impossible de no veure en cada tela que l'artista ens dona la vida, l'hora, l'ambient, l'expressió de les coses com a resultat d'una lluita a través de la qual el pintor s'ha després de tot el fons de realisme convencional que portem tots quan amb una finalitat més o menys artística ens encarem davant de la naturalesa. Aquest pintor que no pinta mai anècdotes ha arribat a desprendre's d'una manera tan absoluta dels elements convencionals, «dels clixés» i de les frases fetes, que la seva pintura – si no fos un adjectiu pedant – s'hauria de qualificar de pura.

Davant del món exterior, la seva sensibilitat s'enerva – diríem – d'una manera aguda i subtil. La seva obra es pobla de matisos innumerables i inescotables, de triomfs insospitats. El dibuix i la coloració profundament antiacadèmics, conseqüències d'un temperament en llibertat, es produeixen en aquell punt de vivent incorrecció que caracteritza tota obra d'art. Devegades tenen la felicitat de l'espasme.

Una inoblidable sensació que Carles ha sabut donar: la del mar. Aquest pintor és avui a Catalunya, amb Sunyer, els que aporten a la nostra tradició artística les primeres visions reals del mar. Però així com Sunyer sembla considerar el mar com una categoria intel·lectual, com un mar de mitologia, Carles ens dona un mar més contingent, més momentani, un «mar més

mar». El pinta amb aquell ardor d'il·lusionat que té tota la seva obra, amb aquella fuga i aquella sed de possessió que tantes vegades s'ha esmentat en parlar de la seva obra. Es un mar que no té cap cantó anecdòtic, ni cap colorisme pintoresc ni tota aquella quantitat d'efectisme mecanitzat i banal que pròdigament ens regalen els vulgars autors de marines. Aquestes renúncies ja són un valor perquè permeten l'entrada de qualitats de primer ordre. Així Carles en aquest ram ha sabut recollir l'intersecció del vent sobre el mar, traduir amb una facilitat divina moments de l'infinita varietat del mar. Per arribar a aquests punts de sublimitat cal suposar qualitats sensibles de la més provada seguretat.

JOSEP PLA

Domènec Carles, nat a Barcelona l'any 1888.

EXPOSICIONS. Barcelona, anys 1914, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1926, 1928. — Berlin i Londres. — París, Saló dels Independents, 1913. Saló de Tardor, 1922. A Madrid, en diverses Exposicions Nacionals. A Barcelona en Exposicions col·lectives, etc.

QUADRES en els Museus de Bilbao, Vilanova i Geltrú. d'Art Modern de Barcelona.

A CONSULTAR. Articles en:

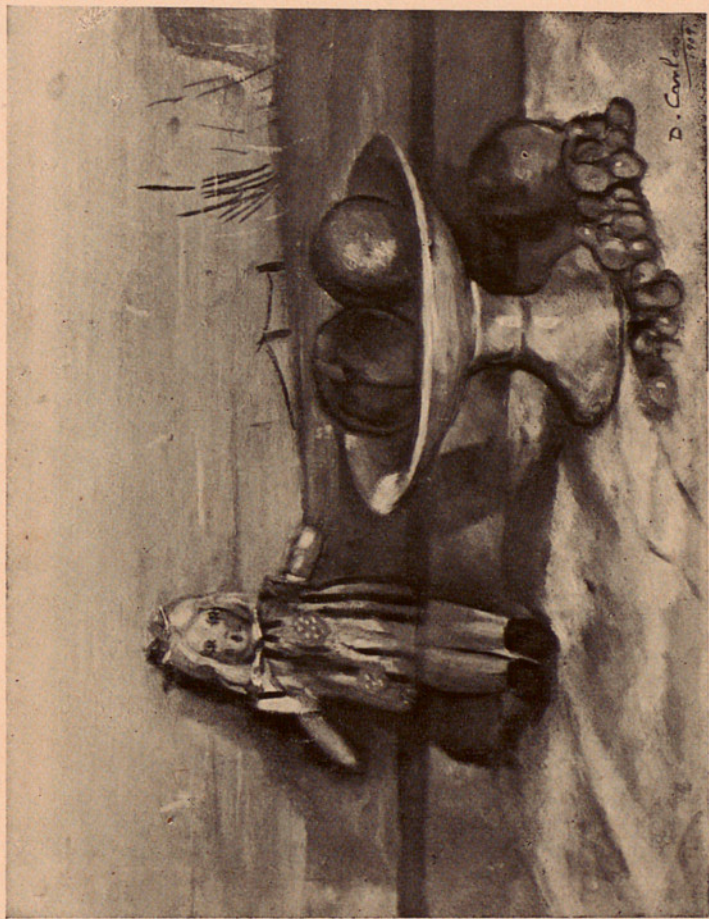
- «La Publicidad», 1911, de Josep M.ª Junoy.
- «El Mercurio», 20 gener 1913.
- «El Poble Català», 1913, de Ramon Raventós.
- «La Publicidad», 1913, de Romà Jori.
- «Revista Nova», 1914, de Francesc Pujols.
- «La Veu de Catalunya», 1916, de Joaquim Folch i Torres.
- «Las Noticias», 1919, de Joan Sacs.
- «España», 1919, de Juan de la Encina.
- «Glosari», 1919, de Xenius.
- «Diario de Barcelona», 1920, de Luis Folc.
- «La Veu de Catalunya», 1920, de Rafael Benet.
- «La Veu de Catalunya», 1921, de Carles Capdevila.
- «Estilo», 1921, de Joan Sacs.
- «Vell i Nou», 1923 de R. R.

El Paralelo. Barcelona
Le Paralelo

1907
El Paralel

The Paralel
Der Paralel

La muñeca americana

La poupée américaine

1909
La nina americana

American doll
Die amerikanische Puppe

Marinero

1910
Mariner

Sailor

Marin

Seemann

*Interior of a workshop.
Intérieur d'atelier.*

1912
Interior d'un taller

*Interior of a workshop
Inneres einer Werkstatt*

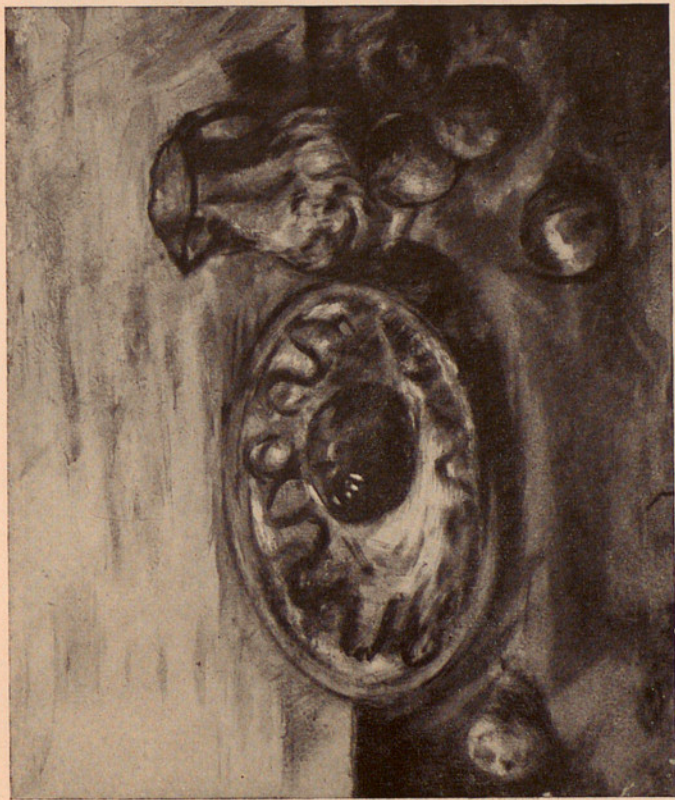
Bodegon

Nature morte

1917
Natura morta

Still life

Stilleben

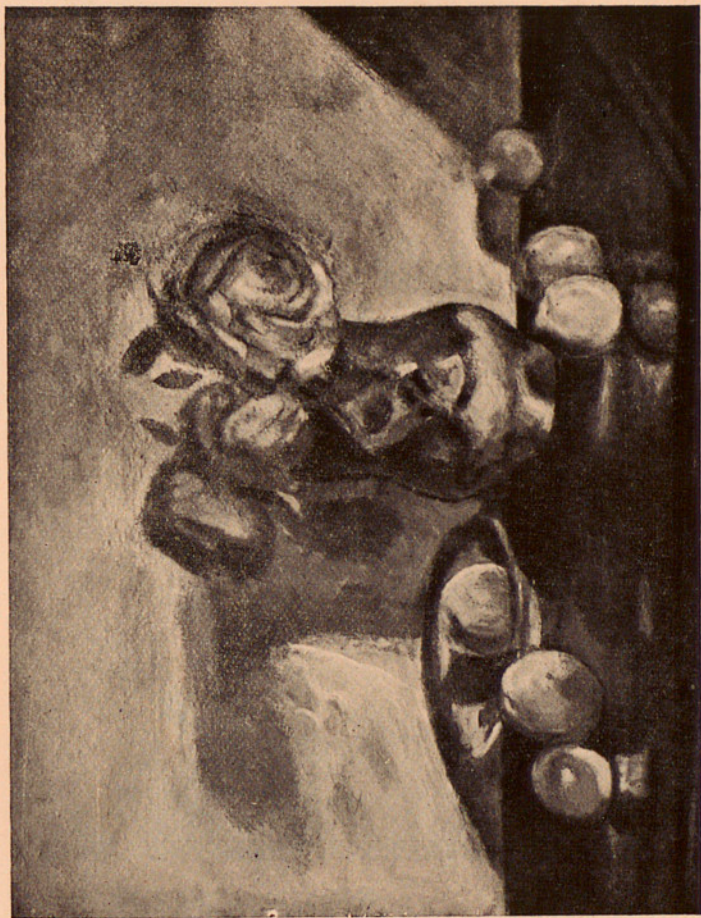
Bodegon

Nature morte

1917
Natura morta

Still life

Stilleben

Blue pottery
Blaue Keramik

1918
Cerâmica blava

Cerâmica azul
Céramique bleue

Soldado del 1914

1920
Soldat del 1914

Soldier of 1914

Soldat de 1914

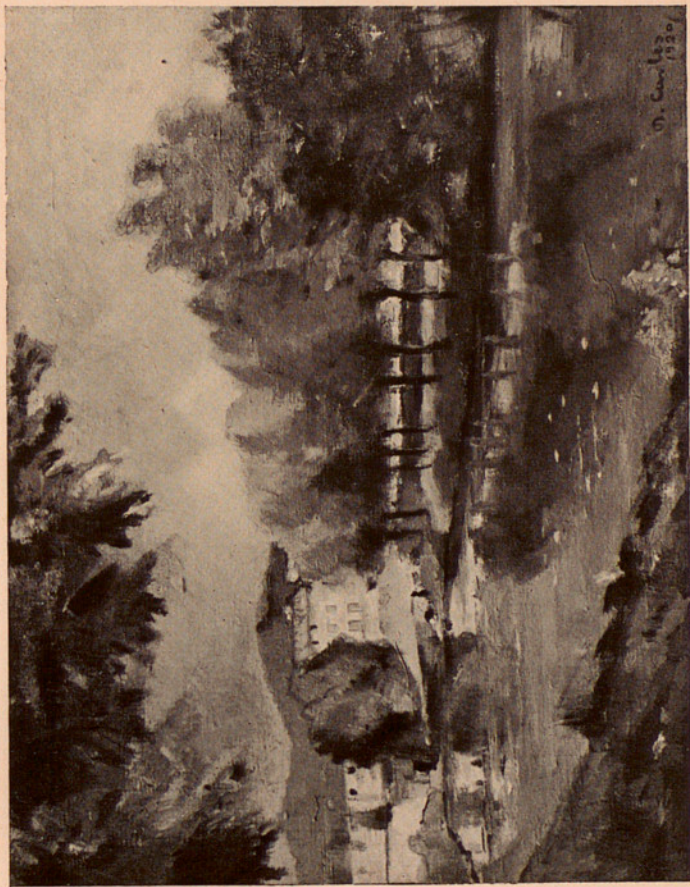
Soldat von 1914

Vaso de rosas

1920
Vas de roses

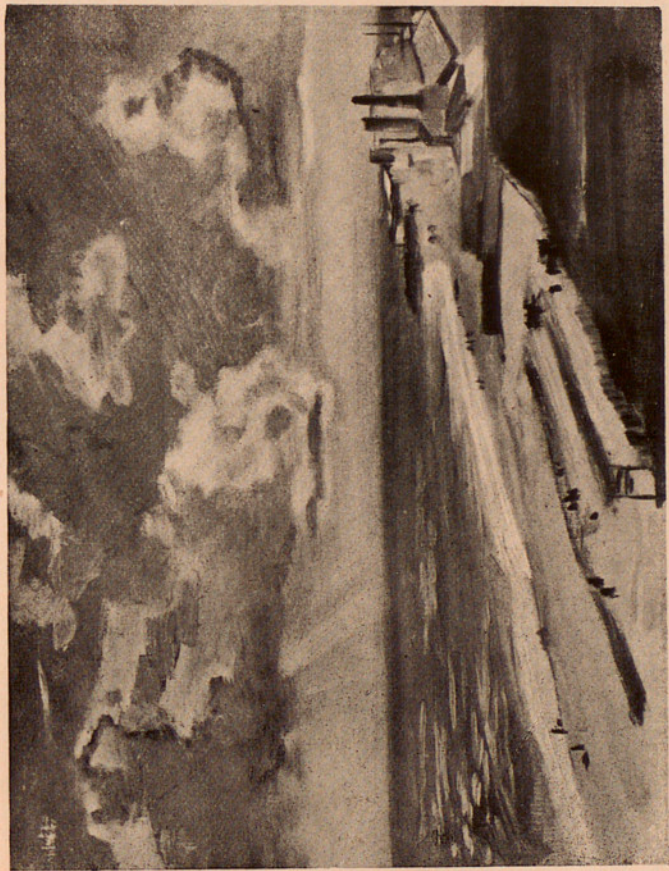
Vase of roses
Vase mit Rosen

Aigua mansa
Eau calme

1920
Aigua quieta

Still water
Stilles wasser

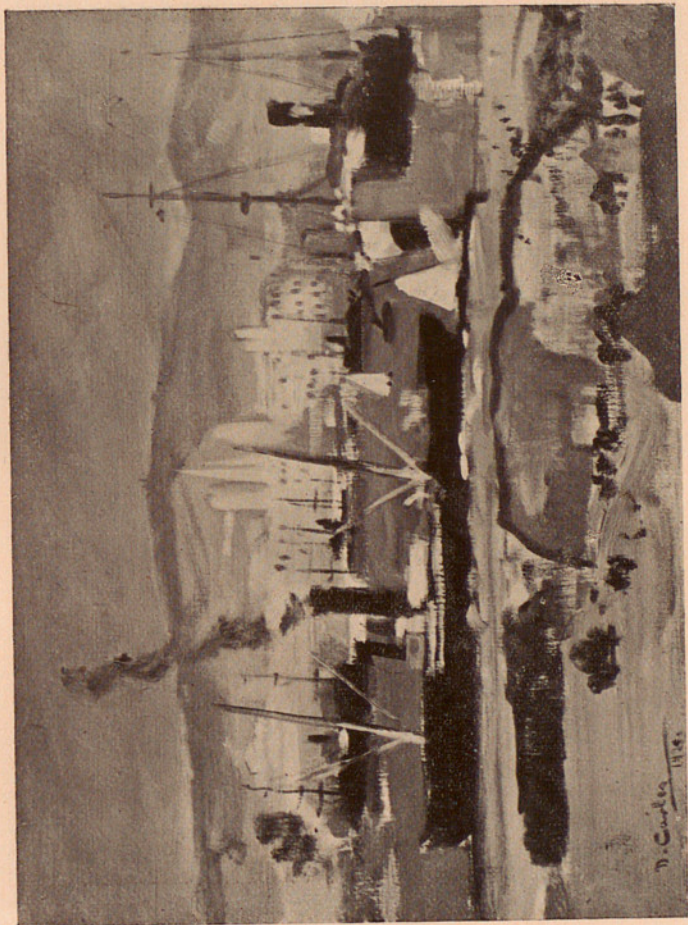
La playa del Vulcano

1922
La platja del «Vulcano»

The Beach of «Vulcano»

La plage del «Vulcano»

Vulkans Strand

El puerto y la montaña
Le port et la montagne

1922
El port i la muntanya

The harbour and the mountain
Der Hafen und der Berg

Alrededores de la masía
 Alentours de la masia

1922 Surroundings of a country house
 Els volts de la masia Umgebung eines Landhauses

Frutas de otoño
Fruits d'automne

1922
Fruites de tardor

Autumn fruit
Herbst-Verkäufe

El pote chino
Le pot chinois

1922
El pot xinés

Chinese jar
Der chinesische Topf

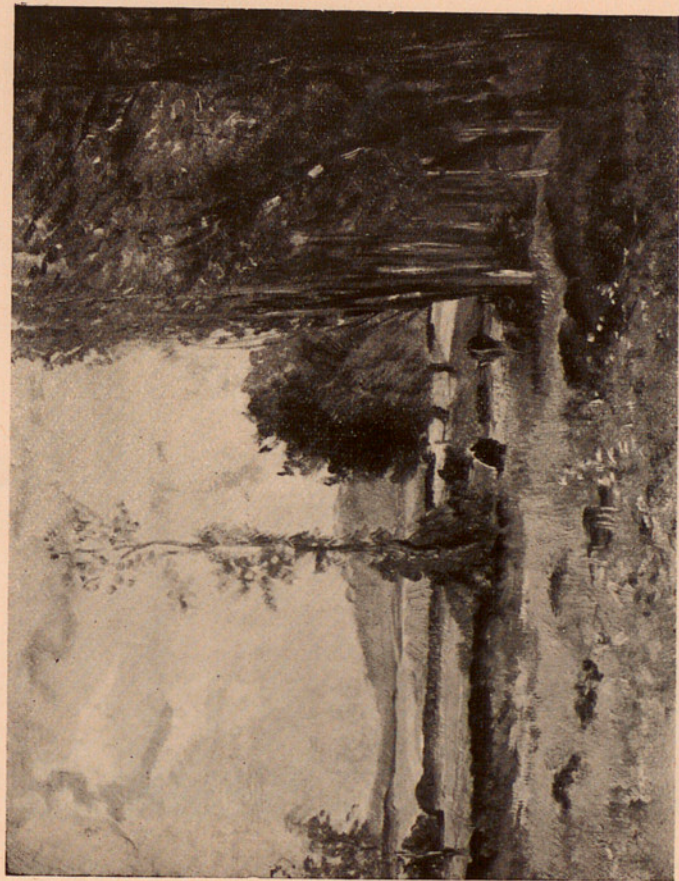
El río Fresser

La riviere Fresser

1924
El riu Fresser

The river Fresser

Der Fluss Fresser

La tarde
L'après-midi

1924
La tarda

Evening
Der Abend

Rosas

1924
Roses

Roses

Roses

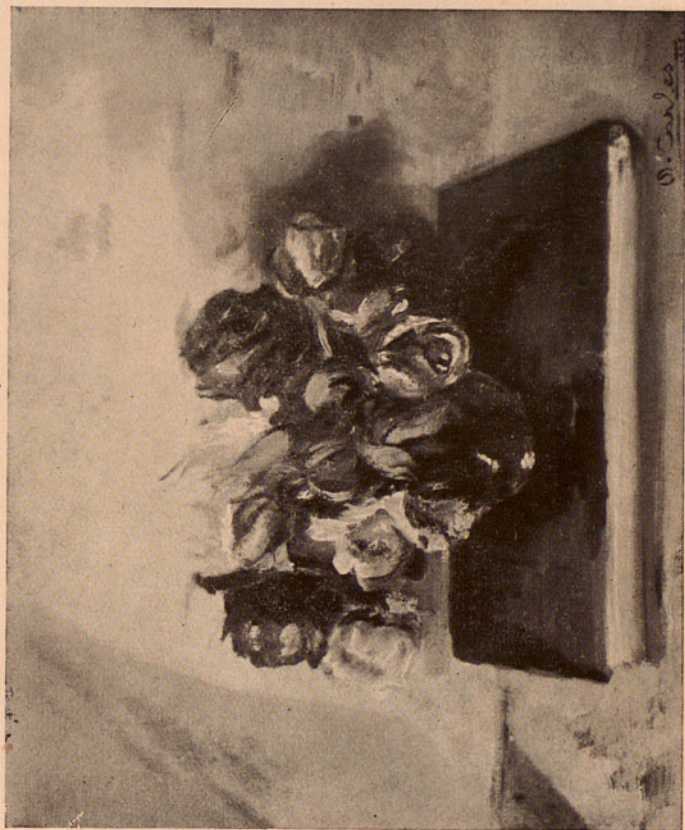
Roseu

Día de viento
Jour de vent

1925
Día de vent

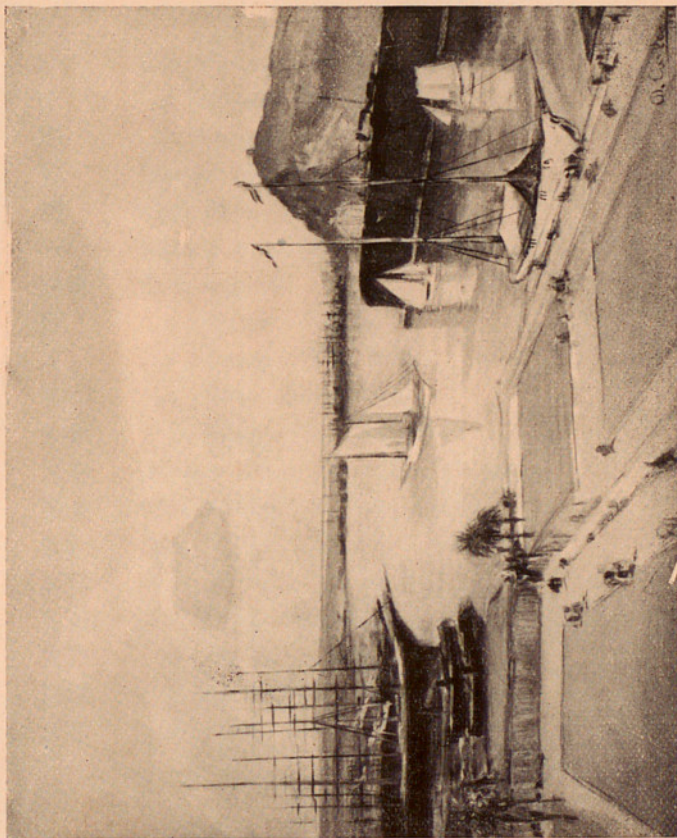
A windy day
Windiger Tag

El libro azul
Le livre bleu

1926
El llibre blau

The blue book
Das blaue Buch

Puerto de Barcelona
Port de Barcelona

1928
Port de Barcelona

Harbour of Barcelona
Hafen von Barcelona

Col·lecció - Colección - Collection - Kollektion

- I Col. Valentí. Barcelona.
- II » Rosés. Sarrià.
- III » Llongueras. Barcelona.
- V Museo de Bilbao.
- VI Col. Sala. Barcelona.
- VII Museo d'Art Modern. Barcelona.
- VIII Col. Inglada. Paris.
- IX » Barris. Sarrià.
- X » Benet. Barcelona.
- XI » Sala. Barcelona.
- XII » Plandiura. Barcelona.
- XIII Museo d'Art Modern. Barcelona.
- XIV Col. Plandiura. Barcelona.
- XV Museo d'Art Modern. Barcelona.
- XVI Col. Espona. Barcelona.
- XVII » Sala. Barcelona.
- XVIII » Partagas. Barcelona.
- XIX » Londoño. Paris.
- XX » X X X.

MONOGRAFIES D'ART

PINTURA, ESCULTURA, ARQUITECTURA
DIBUIX, CARICATURA, ARTS APLICADES

VOLUMS PUBLICATS

PINTURA. *Marquès-Puig*, per Carles Riba. *Torres-García*, per Josep F. Ràfols. *Rafael Benet*, per J. M. Lòpez-Picó. *Jaume Guàrdia*, per Rafael Benet. *Francesc Vayreda*, per J. M. Capdevila. *Joaquim Sunyer*, per J. M. Junoy. *D. Carles*, per Josep Pla.

ARQUITECTURA. *A. Puig Gairalt*, per Joan Sacs.

ARTS APLICADES. *Jaume Mercadé*, per Joan Sacs. *Antoni Badrinas*, per Rafael Benet. *Tomàs Aymat*, per J. Llorens Artigas. *Santiago Marco*, per Joaquim Folch i Torres.

VOLUM DE PUBLICACIÓ IMMEDIATA

PINTURA

Jaume Mercadé, per Alexandre Plana

*Monografies d'Art
de les Edicions
JOAN MERLI
s'imprimeixen en
els tallers Omega
del Carrer Ample
de Barcelona*

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500443483

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DE BARCELONA

BIBLIOTECA

Res. Mar.

REG.

42.377

C 1
11

SIG.

75.071 (Car) Pla

m d'a

PESETES 4